

קוֹנְטֵרַס

בְּרָכָה וְשָׁלוֹם

יְגֵלָה נִזְרָאוֹת נִפְלְאוֹת מִמַּעַלֹת הַשָּׁלוֹם בֵּין
נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שָׁנָה מְבִיא רַק בְּרָכָה וְהַצְלָחָה
לְאָדָם בְּכָל הָעֲנִינִים.

בְּנוֹי וּמִיָּסָד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ הַגָּאוֹן

הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִיס לִיה

רַבִּי נִתָּן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלֵב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אֲשֶׁרִי הָאָדָם שֶׁהוּא
בְּשָׁלוֹם עִם כָּל אֶחָד, וְאִין לוֹ שׁוֹם עֵסֶק
עִם אֶף אֶחָד, וְהוּא מְבָרֵךְ אֶת כָּלֵם, כִּי כָל
הַמְּבָרֵךְ מִתְבָּרֵךְ מִפִּי אֵל עֲלִיּוֹן, וְזוֹ עֲבוֹדַת
הַצְּדִיקִים, שֶׁתָּמִיד מְבָרְכִים אֶת עַם
יִשְׂרָאֵל.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתקכא)

קוֹנְטֵרַס

בְּרָכָה וְשָׁלוֹם

בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה
כְּלָה, וְצָרִיכִים לְהַחֲדִיר בְּעֲצָמוֹ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ
יְתַבְרַךְ, וּכְכֹל שְׂאֵדָם זוֹכָה לְבִטֹּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי
לְאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, כִּי נִחְדָּר בּוֹ "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם",
'בְּרָכָה' בָּאָה עַל-יְדֵי אֱמוּנָה, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (מְשָׁלִי
כח, כ): "אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת", הֵינּוּ מִי שְׁבוּטֵחַ
בְּבוֹרָא יְתַבְרַךְ, וַיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה, נִמְשָׁכוֹת עָלָיו הַרְבֵּה
בְּרָכוֹת, וְכֵן מִי שְׁבוּטֵחַ בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זוֹכָה
לְשָׁלוֹם, לְהֵיוֹת בְּשָׁלוֹם עִם כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הָיָה
עֵקֶר הַגְּאֻלָּה, שֶׁזָּכוּ עִם יִשְׂרָאֵל לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, הָיָה
רַק עַל-יְדֵי הַשָּׁלוֹם וְהַאֲהָבָה שֶׁהַחֲדִיר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ
בְּנַשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל. כִּי בְּרָגַע שֵׁשׁ שָׁלוֹם בֵּין נַשְׂמוֹת

יִשְׂרָאֵל — יְכוּלִים לְצֵאת מִן הַגָּלוּת. וּלְצַעֲרֵנוּ הַרֵב, אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא ט.), שְׁמַקְדֵּשׁ שְׁנֵי חֲרָב רַק עַל-יַדֵּי שְׁנֵאת חָנָם, וְעַדִּין מְרַקֵּד בֵּינוֹן, עַדִּין הַשְּׁנֵאָה שְׁאֶחָד שׁוֹנֵא אֶת הַשְּׁנֵי — מְרַקֵּד בֵּינוֹנוּ. וְזֶה מָה שְׁגוּרָם כָּל הַצָּרוֹת וְהַסְּבָל הַנוֹרָא, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל סוֹבְלִים, שְׁזוֹ גָלוּת מְצָרִים. אֲשֶׁר אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה יג, סִימָן ד'): כָּל הַמְּלָכוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם מְצָרִים, עַל שֵׁם שְׁהִיוּ מְצָרִים לְיִשְׂרָאֵל. מָה זֶה 'מְצָרִים'? אֹמֵר הָאֶר"י ז"ל: לְשׁוֹן 'מְצָרִים' — הַמְּחִין נְצַטְמָצְמִים, שְׁאָדָם אֵינוֹ זוֹכֶה לְהַרְגִּישׁ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְהַרְגִּישׁ הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, שְׁזֶה נִקְרָא יָם, כְּאוֹתוֹ יָם, שֶׁהוּא מִים שְׁאֵין לָהֶם סוֹף, כֶּף, כְּפִיכּוֹל, אֵין לוֹ סוֹף. וְלָכֵן רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת נִקְרָא יָם, וּכְשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמְצָרִים, הָיוּ הַמְּחִין בְּמִצַּר יָם, וְלָכֵן רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, עֲבָרוּ עֲלֵיהֶם צָרוֹת וַיִּסּוּרִים וּמְרִירוֹת, וְלֹא הִיָּתָה הַבְּנָה הַדְּדִית בֵּינֵיהֶם; כִּי דָתָן וְאַבְיָרָם הֵם אֲשֶׁר הִסִּיתוּ אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׁיִתְרַחֲקוּ מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְתִכְףּ-וּמִיד כְּשֶׁבָא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, גָּלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל: "אַתָּה הָרְאֵתָ לְדַעַת, כִּי הִנֵּי"ה הוּא אֱלֻקִּים, אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ" (דְּבָרִים ד'), גָּלָה אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

בְּגֵלוֹי אֱלָקוֹת כְּזֹה, עַד שֶׁהִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו
 יְתַבְּרֶנּוּ, שְׁנֵה 'פִּסְח' — פֶּה-סֶח, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁפַּע
 עֲלֵיהֶם שְׁפַע גָּדוֹל, שְׁפַע הַדַּעַת, עַד שֶׁזָּכוּ לְקָרִיעַת
 יַם סוּף, שֶׁנִּקְרַע לָהֶם הָאֹר אֵין סוּף, וְהִתְחִילוּ
 לְרֹאוֹת בַּק רֹחַמֵי חַיּוֹת אֱלָקוֹת. וְזֶה מֵה שֶׁהֵבִיא
 לָהֶם "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם", מֵצַד אֶחָד — לֹא הָיָה חֶסֶר
 לָהֶם שׁוֹם דְּבָר, וּמֵצַד שֵׁנִי הָיָה בְּשָׁלוֹם עִם כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּעֵת
 יְצִיאַת מִצְרַיִם, עַל-יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהוּא מְסַר אֶת
 נַפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל עִם יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ מֵהַגָּלוֹת,
 כְּמוֹ-כֵן אֲנַחְנוּ מְחַפְּיִם וּמְצַפִּים בְּכָל יוֹם, שֶׁנִּגְאָל
 גְּאֻלַּת עוֹלָם גַּם-כֵּן עַל-יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. כִּי כִּף כְּתוּב
 בְּזֹהָר: מֵה שֶׁהָיָה ה'וֹא שֶׁהָיָה — רָאשֵׁי תַבּוֹת
 מֹשֶׁה; מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה הַגּוֹאֵל הָרֵאשׁוֹן, וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ
 יִהְיֶה הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן. אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
 חֶלֶק א', סִימָן ב'), שֶׁכָּל צַדִּיק וְצַדִּיק נִקְרָא מֹשֶׁה. כְּמוֹ
 שְׁאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שֶׁבֶת קא.): מֹשֶׁה שֶׁפִּיר
 קִאֲמַרְתָּ. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 עט), שֶׁכָּל צַדִּיק וְצַדִּיק הַדְּבּוּק בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 הוּא דְבּוּק בְּבַחֲיַת מֹשֶׁה-מְשִׁיחַ, שֶׁיִּכּוֹל לְהָאִיר

בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׁכַנֵּי-אָדָם
 יִרְגִּישׁוּ שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ נִמְצָא וְאִין בְּלַעְדֵּי נִמְצָא,
 וְהַפֶּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַפֶּל, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכּוּ
 לְ"בְרָכָה וְשָׁלוֹם", יִהְיוּ מְבֻרְכִים בְּכָל הַבְּרָכוֹת,
 וְיִהְיוּ בְּשָׁלוֹם זֶה עִם זֶה; כִּי כָּל הַצָּרוֹת וְכָל
 הַקְּלָלוֹת שֶׁאָדָם סוֹבֵל, הֵן רַק מִפְּנֵי שֶׁאִין לוֹ שָׁלוֹם.
 וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לג),
 שֶׁאָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ וּלְמַצֵּא אֶת
 הַשָּׁלוֹם שֶׁהוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי שְׁמוֹ יִתְבַּרֵךְ
 נִקְרָא שָׁלוֹם (שַׁבָּת י.). וְצָרִיכִים לְרְאוֹת, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם
 בֵּין יִשְׂרָאֵל, יְהוּדִים יֵאָהֲבוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, יְדוּנּוּ
 זֶה אֶת זֶה לְכַף זְכוּת, שְׁזֶה בְּעֶצְמוֹ מֵבִיא "בְּרָכָה
 וְשָׁלוֹם". וְכֵן שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמַדּוּתוֹ,
 הֵינּוּ שְׁלֵא יִהְיֶה מְחֻלָּק בְּמַדּוּתוֹ וּבְמַאֲרָעוֹתוֹ,
 שְׁלֵא יִהְיֶה חֲלוּק וְהִפְרָשׁ בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵיקוֹ,
 וְתָמִיד יִמְצָא אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ; הִנֵּה אָנוּ רוֹאִים
 כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, כָּתוּב: "אִין שָׁלוֹם בְּעֶצְמוֹתַי מִפְּנֵי
 חַטָּאתַי", כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עַל רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, אִין אֶצְלוֹ
 שָׁלוֹם, אֵינְנוּ מִיִּשָּׁב, אֵינּוּ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, הוּא
 מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל, וְעוֹבְרִים עָלָיו כָּל מִינֵי מִשְׁבָּרִים
 וְגִלְיִם. וְלָכֵן אָדָם צָרִיךְ לְרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם
 בְּעֶצְמוֹתוֹ, שְׂיִדַּע מַה הוּא רוֹצֵה; כִּי כָּל עֵקֶר

הַצָּרוֹת — כְּשֶׁאָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה רוֹצֵה מֵעֲצָמוֹ, אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְשִׁית עֵצָה אִיךָ לְהִתְנַהֵג. אָבֵל כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה, שֶׁהִיא חֻמְתּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהִיא גַם-כֵּן נִקְרֵאת שָׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי נֵעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם", עַל-יְדֵי-זֶה נִחְקַק בּוֹ הָאוֹר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי הַתּוֹרָה הִיא חֻמְתּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְכְשֶׁאָדָם לוֹמְדָהּ, הוּא נִכְנָס בְּתוֹךְ אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמְאִירִים לוֹ הַחַיִּים, וְיוֹדֵעַ אִיךָ לְהִתְנַהֵג. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִנֵּה אֲנִיחֲנוּ נִמְצָאִים עֲכָשׁוּ בְּדוֹר כְּזֶה, שֶׁהַחֲשֵׁךְ מִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם, הָעֶרְב-רַב רוֹצִים לְבוֹלֵל אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם, אָבֵל לֹא יֵלֶךְ לָהֶם, כִּי כָף אוֹמְרִים חֻמְיָנוּ הַקְּדוֹשִׁים (מוֹעֵד קָטָן טז:): מַה כּוֹשֵׁי הִזָּה מְשֻׁנָּה בְּעוֹרוֹ, כָּף יִשְׂרָאֵל מְשֻׁנִּים בְּמַעֲשֵׂיהֶם מִכָּל הָעַמִּים; לָעַם יִשְׂרָאֵל יֵשׁ תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְלָכֵן אֵי אֶפְשָׁר לְבוֹלֵלָם בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם. וְכֵן אוֹמְרִים חֻמְיָנוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לו, סִימָן א'): כָּל הַמְּשָׁקִים מִתְעַרְבִים זֶה בְּזֶה, וְהַשָּׁמֶן אֵינוֹ מִתְעַרֵּב אֶלָּא עוֹמֵד — כָּף יִשְׂרָאֵל; וְלָכֵן עָקַר תְּפִקִידָנוּ עֲכָשׁוּ — לְהִתְחַזֵּק בְּיִתֵּר שְׂאֵת וּבְיִתֵּר עַז בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, לְהַרְגִיל עֲצָמָנוּ לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכָל מַה שְּׂצָרִיכִים עָלֵינוּ לְבַקֵּשׁ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁזֶּה

הִיְתָה הַגְּאֻלָּה; כִּי כְשֶׁעָם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם, הָיוּ
הַמִּחִיץ בְּגָלוֹת, וּבְמִקּוֹם לְדַבֵּר דְּבוּרֵי אֲמוּנָה, דְּבוּרֵי
תּוֹרָה, דְּבוּרֵי תְּפִלָּה, דְּבָרוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, רַע עַל
הַשָּׁנִי, שְׁזָה הַסִּמָּל שֶׁל פִּרְעָה (שֶׁהוּא שְׁתֵּי תַבּוֹת:
פֶּה-רַע), מְלֶךְ מִצְרַיִם, הֵינוּ עַל-יְדֵי 'פֶּה-רַע',
רַחֲמָנָא לְצַלָּן, הַמְּלִיכוֹ עַל עֲצָמָם אֶת 'מִצְרַיִם' —
מִצְרַיִם, הֵיּם — יַם הַחֲכָמָה, הַמִּחִיץ, הָיוּ בְּגָלוֹת,
שְׁלֹא הִרְגִּישׁוּ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. עַד שֶׁבָּא
מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וְגָלָה לְכָלֶם אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ,
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד'): "אַתָּה הָרֵאָתָּ לְדַעַת כִּי
הָיִי"ה הוּא אֱלֹקִים אֵין עוֹד מְלַבְּדוֹ"; עַל-יְדֵי-זֶה
נַעֲשֶׂה פֶסַח — פֶּה-סַח, שֶׁהִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֶל
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ וְנִתְחַזַּק עִכְשָׁו
בְּאֲמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּף אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים: אֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִים, אֲלֹא בְּזָכוֹת
הָאֲמוּנָה. וְכֵן אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א',
סִימָן ז'), שֶׁעַקֵּר הַגְּלוֹת זֶה רַק מִחֲמַת חֲסָרוֹן אֲמוּנָה;
כִּי מִי שֶׁמֵּאֲמִין, שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא, וְאֵין
בְּלֻעָדָיו נִמְצָא, לֹא שִׁיךְ אֲצִלוֹ גְלוֹת, אֲצִלוֹ יֵשׁ רַק
"בְּרָכָה וְשָׁלוֹם"; כִּי מִי שֶׁמֵּאֲמִין בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-

הוא, הוא הָכִי מְאֹשֵׁר, וְאֵין מְאֹשֵׁר מִמֶּנּוּ, כִּי בְּכָל
מְקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ, מְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְרַךְ, וַיֵּשׁ לוֹ אֵל מִי
לְסִפּוֹר וְלִשְׁפֹךְ לְבוֹ, וְזוֹ הַגְּאֻלָּה הַגְּדוֹלָה בְּיֹתֵר.
וְלַהֲפֹךְ, כְּשֶׁאֵין לְאָדָם אֲמוּנָה, הוּא הוֹלֵךְ נֶעַ וְנָד,
וְאֵינוֹ מוֹצֵא מְקוֹמוֹ, אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְמִי לְסִפּוֹר צְרוּתוֹ,
וְאֵזִי נִשְׁפָּר, אֲבָל כְּשֵׁיִשׁ לְאָדָם אֲמוּנָה בַּבּוֹרָא
יְתַבְרַךְ שְׁמוֹ, הוּא מְבָרַךְ בְּכָל הַבְּרָכוֹת, וְהוּא
הַמְאֹשֵׁר הַגְּדוֹל בְּיֹתֵר, וְכַמוֹ-כֵּן מִי שֵׁיִשׁ לוֹ אֲמוּנָה
בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יֵשׁ לוֹ שָׁלוֹם עִם כָּל בַּר
יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁלִים עִם כָּל אֶחָד, וְאוֹהֵב אֶת כָּל יְהוּדֵי.
וְהֵנָּה אָנוּ עֹדִים, אֲשֶׁר הַסֵּמ"ךְ-מ"ם עָמַל קִשּׁוֹת
לְעִשּׂוֹת פְּרוּדִים בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שִׁיתְהוּוּ הַסְּתוֹת
בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, כִּי קִלְפוֹת וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא אֵינָם
יְכוּלִים לְסַבֵּל שֵׁיִשׁ שָׁלוֹם בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן
אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (ראש השנה יח:): בְּזִמְנָא
שִׁיְהִיָּה שָׁלוֹם — יִהְיֶה לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמִחָה; כְּשֶׁעִם
יִשְׂרָאֵל — יִהְיֶה בֵּינֵיהֶם שָׁלוֹם, אֲזִי יִזְכּוּ לְשִׁשּׁוֹן
וְלִשְׁמִחָה.

וְלִכֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ מֵעַכְשָׁו
לְהַתְחִיל לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וְלַהֲמַשִּׁיךְ עַל עַצְמָנוּ "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם", עַל-יְדֵי

תִּקְרָה הָאֱמוּנָה שְׁאַנְחֵנוּ מֵאֲמִינִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוא. וְכִמוֹ שֶׁיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם, אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְנוּ
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא נְסִים וְנִפְלְאוֹת, כְּמוֹ-כֵן עֲכָשׁוּ
כְּשָׁאֵנוּ נִצָּא מִהַגְלוֹת, שָׁזָה גַם-כֵּן יִצְיָאת מִצְרַיִם,
כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (פְּסָחִים קטז:): בְּכָל
דוֹר וָדוֹר חִיב אָדָם לִרְאוֹת עֲצֻמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יִצָּא
מִמִּצְרַיִם; כִּי בְּאֵמֶת כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בְּצָרוֹת וּבְגְלוֹת,
זוֹ נִקְרְאת גְלוֹת מִצְרַיִם, כִּי הוּא צָרִיף לְצֵאת
מִמִּצְרַיִם. וְלִכֵּן כְּשֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּעֲצֻמוֹ אֱמוּנָה
בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וּמְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא שֶׁשׁ
וְשִׂמְח וּבְשָׁלוֹם עִם כָּל בְּרַיִל, מְשִׂמַח אֶת
אַחֵרִים — זֶה "הַבְּרָכָה וְהַשָּׁלוֹם" הַכִּי גְדוֹלִים.
וְלִכֵּן אֲשֶׁרִי הָאָדָם, שְׂאִינוֹ מְטַעֵה אֶת עֲצֻמוֹ, אֵלָא
הוּא בְּעֲצֻמוֹ מְתַחַזֵּק וּמְחַזֵּק אֶת אַחֵרִים, אֲשֶׁר אֵין
עוֹד מְצֻוֶה גְדוֹלָה מִזֶּה — לְחַזֵּק אֶת אַחֵרִים. וְלִכֵּן
אָנוּ רוֹאִים, שֶׁבְּכָל חַג וְחַג עָלִינוּ לְדַאֵג גַּם לְצָרְכֵי
הָעֲנִיִּים, וְאָנוּ מְזַהְרִים עַל הַחֲגִים לָבוֹא אֶל הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוא לְבֵית-הַמִּקְדָּשׁ, וְלֹא יִרְאֶה פְּנֵי ה' רִיקָם,
אֵלָא כָּל יְהוּדֵי וִיהוּדֵי צָרִיף לְהִבִּיא עִמּוֹ קַרְבָּנוֹת,
וּבְזִמְן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּם, הִבֵּאנוּ קַרְבָּנוֹת בְּכָל
חַג וְחַג: בְּחַג הַפֶּסַח, חַג הַשְּׁבוּעוֹת, וְחַג הַסֻּכּוֹת,
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וּבִיּוֹם הַכַּפּוּרִים, וּמִשְׁנַחֲרַב בֵּית-

הַמְקַדָּשׁ, עָלֵינוּ לְהַשְׁלִימָם עַל-יְדֵי הַצְדָּקָה שְׁאָנוּ
 נוֹתְנִים לְעַנְיִים, עָלֵינוּ לְדַאֵג לְפָנֵי הַחֵג, שֶׁיְהִי
 לְעַנְיִים לְצָרְכֵי הַחֵג. וְדָבָר זֶה מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב
 בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה מְבִיא "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם"; כִּי
 אֵין עוֹד בְּרָכָה, כְּמִי שְׁעוֹזֵר לְעַנְיִים, וְאֵין עוֹד
 שָׁלוֹם, כְּמִי שְׁעוֹזֵר לְעַנְיִים. כִּי כָּךְ פְּתוּב בַּזֵּהר,
 שֶׁהָעֲנִי הַזֶּה רַב עִם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לָמָּה מְגִיעַ
 לִי לְהִיּוֹת עָנִי, וְלֹא יְהִי לִי עַל צָרְכֵי הַחֵג,
 וְלֹא־חָרִים יְהִי, וְהוּא בּוֹכָה, וְגוֹרֵם קְטָרוֹג בַּשָּׁמַיִם,
 וְכִשְׁבָּא יְהוּדֵי וְעוֹזֵר לוֹ, הוּא גוֹרֵם, כְּבִיכּוֹל, שֶׁהָעֲנִי
 יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עִם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֶה מֵה
 שְׁפָתוֹב: "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָּקָה שָׁלוֹם". כִּי בַּזֵּה
 שְׁנוֹתְנִים צְדָקָה לְעָנִי, הוּא מְשָׁלִים עִם בּוֹרְאוֹ,
 וּמְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁקְטָרֵג עַל נְשָׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל — לָמָּה לֹא עוֹזְרִים לוֹ?! וּמְשַׁעוֹשָׂה
 שָׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה מוֹרִיד אֶת הַקְטָרוֹגִים. וְאִז בָּאוֹת
 בְּרָכוֹת עַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן צְדָקָה לְעַנְיִים —
 זֶה מְבִיא "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם". וְכָךְ אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (תַּנְחוּמָא מְשַׁפְטִים טו): אָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, נִפְשׁוּ שֶׁל עָנִי הֵיחָה מִפְּרָפְסַת לְצֵאת מִן
 הָרָעַב, וְנָתַתָּ לוֹ וְהִחַיִּיתָ אוֹתוֹ, תִּיִּף שְׁאֲנִי מִחֲזִיר
 לָךְ נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, לְמַחֵר בְּנֶף אוֹ בְּתֶף בְּאֵין לִיִּדֵי

חלי, ואזכור אני להם את המצוה שעשית עם העני.
 כלנו צריכים את הקדוש-ברוך-הוא, אף אחד איננו
 בטוח מה יקרה עמו ברגע הבא, בשעה הבאה,
 וביום הבא, ואנו זקוקים כל-כף לו יתברך, ובזה
 שאנו נותנים צדקה, אומר רבנו ז"ל (לקויטי-מוהר"ן,
 חלק א', סימן יג), אנו ממשיכים עלינו את אור
 הקדוש-ברוך-הוא, אור השגחתו הפרטית.

ולכן, בני ובנותי היקרים! באו עכשו קדם
 החג לדאג בעבור צרכי החג לעניים, וכן לפני כל
 חג וחג לדאג שיהיה לעניים לצרכי החג בשפע,
 וזה יביא לנו "ברכה ושלום", ורק בזכות הצדקה
 נגאל, כמו שאומרים חכמינו הקדושים (בבא בתרא
 י:): גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה. בזה שאדם
 נותן צדקה, בזה שאדם עוזר לזולת, בזה מגלה
 טהר לבבו, שיש לו אמונה בהקדוש-ברוך-הוא,
 יש לו בטחון בבורא יתברך שמו, כי למה אדם
 אינו עוזר לזולת, למה לא אכפת לו מהשני? כי
 חושב שאם יתן לזולת, לא ישאר לו, ועל-ידי
 שנותן כספו לצדקה, מגלה שיש לו אמונה
 בהקדוש-ברוך-הוא: "נתון תתן" — אם אני אתן
 לעני, הקדוש-ברוך-הוא יתן לי כהנה וכהנה. ולכן,

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ עִכְשָׁו וּנְחֹזר בְּתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, שְׁזֵה עֵקֶר הַתִּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל
 (לְקוֹטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן פד), שְׁעֵקֶר הַפֶּתַח וְהַדְּלָת
 לְהַכְּנִס אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זֶה הַפֶּה שֶׁל הָאָדָם,
 לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אָנוּ רוֹאִים בְּנֵי-אָדָם
 רוֹצִים לְחֹזר בְּתִשׁוּבָה, אֲבָל אֵינָם יוֹדְעִים הַשַּׁעַר
 וְהַפֶּתַח אֵיךְ נִכְנָסִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, מְגַלֶּה לָנוּ רַבֵּנוּ
 ז"ל, שֶׁהַדְּלָת וְהַפֶּתַח זֶה הַדְּבוּר, אָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִיל
 עֲצֹמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֵין דְּבַר חָשׁוּב יוֹתֵר
 מִזֶּה, כִּי עַל-יְדֵי-כֵן מִשְׁרָה עַל עֲצֹמוֹ אֶת אוֹר
 הַשְּׂכִינָה, וְאִז הוּא הֵכִי מְאֹשֵׁר, וְזֶה זְכִינוּ בְּפֶסֶח —
 פֶּה-סֶסח, הַפֶּה הַתְּחִיל לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וַיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִמְשִׁכְנוּ עַל עֲצֹמְנוּ הַמִּחִין,
 וְזָכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה. וְכִמוֹ-כֵן בְּכָל יוֹם וַיּוֹם
 חָיָב אָדָם לְרַאוֹת עֲצֹמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם,
 וְלִכֵּן מִזְכִּירִים יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל יוֹם בְּבִקְרָה וּבְעֶרֶב
 בְּקִרְיַאת שְׁמַע, שֶׁהִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה לְקִרְאָהּ, שֶׁהוּא
 גְּלוּי אֶמוּנָה: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוֵי"ה אֱלֹהֵינוּ הוֵי"ה
 אֶחָד", וּמִזְכִּירִים אִז יְצִיאַת מִצְרַיִם, כִּי עֵקֶר הַיְצִיאָה
 מִהַגְּלוּת, מִהַמִּצְרַיִם, זֶה רַק עַל-יְדֵי "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל",
 גְּלוּי אֱלֹקוֹת, שְׂאָנוּ מְגִלִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

נמצא אתנו, עמנו ואצלנו, ועל-כן מה יש לנו להתיאש ולהשבר? ! אדרבה, אנו צריכים "ברכה ושלום", להתברך ממנו יתברך, ולברך את כל בר ישראל, אבל לזה צריכים שלום — להיות בשלום עם כל יהודי. ולכן ענין השלום בא קשה מאד, כי טבע האדם, שהוא מקנא בזולת, אינו יכול לסבל את הזולת, ולכן דן את כלם תמיד לכף חוב, אבל כשאדם נותן צדקה, ועוסק בגמילות חסדים, זה מביא לו שלום, כמאמרם ז"ל (תוספתא פאה ד'): מלמד שהצדקה והגמילות חסדים — שלום ופרקליט גדול בין ישראל לאביהם שבשמים; וזה כשעוסק בצדקה וחסד בין איש לרעהו. ומכל שפן שצריך להיות בשלום בבית עם אשתו ועם הילדים, שזו הברכה הכי גדולה, "ברכה ושלום" בבית; אם אדם דן את אשתו וילדיו לכף זכות, אינו מכה אותם, אינו מתרגז עליהם, בית זה מברך, יש בו "ברכה ושלום". ולכן אשרי האדם המכניס דבורים אלו בתוך לבו, וזוכה לאמונה פשוטה בו יתברך, אשר זו הגאלה, וככל שמאמין בהקדוש-ברוך-הוא, שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, וכל מה שענינו רואות, ואזנינו שומעות, והחטם נושם, והפה מדבר — זה אלקות, אזי

נִתְגַּלָּה אֵלָיו הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ; כִּי בְּאַמַּת
 הַיּוֹמִים, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, זֶה לְבוֹשׁ לְגִבֵּי אֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא, כִּי אֵין בְּלִעְדָּיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל. וְזוֹאת עָלֵינוּ
 לְחַזֵּר בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה, וּבְכָל רְגַע
 וּרְגַע, וּבְזֶה שְׁאֲנוּ מְדַבְּרִים מִזֶּה שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא נִמְצָא, וְאֵין בְּלִעְדָּיו נִמְצָא, וְאֵין לָנוּ שׁוֹם
 תְּכֵלִית אַחֲרַת רַק לְחֹזֵר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 וּלְדַבֵּר אֵלָיו, בְּזֶה מְקִיָּמִים מִצְוֹת עֲשֵׂה תְּדִירִית שֶׁל
 "וְדַבַּקְתָּ בּוֹ", לְהִיּוֹת דְּבוּקִים בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְזֶה יָבִיא לָנוּ "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם", שְׁנַעְזוֹר אֶחָד לְשָׁנִי,
 וְנִהְיֶה בְּשָׁלוֹם אֶחָד עִם הַשָּׁנִי. וְלִכֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (תָּנָא דְּבִי אֱלִיהוּ זוּטָא, פָּרַק א'): גְּדוּלָּה צְדָקָה,
 שְׁמִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם עַד עַכְשָׁו, הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל
 הַצְּדָקָה, וְכָל הַנוֹתֵן צְדָקָה הַרְבֵּה הָרִי זֶה מְשַׁבַּח,
 וּמְמַלֵּט עֶצְמוֹ מִדִּינָה שֶׁל גִּיהֵנוֹם; אֵילוֹ צָרוֹת, אֵיזוֹ
 מְרִירוֹת, אֵילוֹ יְסוּרִים שׁוֹמְעִים בְּכָל יוֹם, רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן, אֵילוֹ מַחְלוֹת וְחֻלָּאִים רָעִים יֵשׁ בְּעוֹלָם, וְאֵין
 אִישׁ שָׁם עַל לֵב מַה קוֹרֶה בְּזֶה הָעוֹלָם, דְּבַר פְּלֵא
 עַל גִּבֵּי פְּלֵא. הִנֵּה מִצַּד אֶחָד יוֹשְׁבִים בְּנֵי-אָדָם
 בְּבִתֵּי קֶפֶה, מִתְלוֹצְצִים, מְדַבְּרִים הֶבְלֵי הֶבְלִים,
 מְנַבְּלִים פִּיָּהֶם, מְשַׁחֲקִים מְשַׁחֲקִים, מְבַלִּים זְמָנָם
 בְּהֶבֶל וּבְרִיק, וּמְאִידָן גִּיטָא — שׁוֹכְבִים חוֹלִים

בְּבִתֵי חוֹלִים, שְׁבוּרִים וְרְצוּצִים, סוֹבְלִים עֲנָשִׁים
 קָשִׁים וּמְרִים, זֶה מְחַבֵּר אֶל מְכוֹנַת הַנְּשָׁמָה, הַשֵּׁם
 יִשְׁמַר, זֶה אֶל אֵינְפוּזִיָּה, זֶה מְקַבֵּל מִנַּת דָּם, רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן, וְזֶה פֶּלֶא עַל גִּבֵי פֶּלֶא, שְׂאִין בְּנֵי-אָדָם שָׁמַיִם
 לֵב מֵה קוֹרָה בְּזֶה הָעוֹלָם, הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא
 אֶת הָעוֹלָם בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן, עַד שֶׁאֶחָד
 אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִהֲשָׁנִי, מִחַד גִּיסָא — מְבַלִּים אֶת הַזְּמַן
 בְּהֶבֶל וּסְרָק, וּמְאִידָךְ גִּיסָא — שׁוֹכְבִים אֲנָשִׁים
 בְּבִתֵי חוֹלִים, וְסוֹבְלִים יְסוּרִים גְּדוֹלִים, וְאֵלוֹ לֹא
 יוֹדְעִים מֵאֵלוֹ. כִּי אֵלוֹ הַיּוֹשְׁבִים בְּבִתֵי קָפָה,
 וּמְבַלִּים אֶת הַזְּמַן בְּשִׁטּוֹת וּמְנַבְּלִים פִּיהֶם, אֵינָם
 תּוֹפְסִים, שְׁיֹם אֶחָד יָכוֹל לְהַתְּהַפֵּךְ מִזֶּלֶם, וַיִּשְׁכְּבוּ
 בְּבֵית חוֹלִים, וַיִּסְבְּלוּ סָבֵל נוֹרָא. וְלָכֵן אֲשֶׁרִי הָאָדָם
 הַשֵּׁם לְבוֹ אֶל דְּבָרִים אֵלוֹ, וְשָׁב בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם",
 וַיְהִיָּה הֵכִי מְאֹשֶׁר בְּחַיִּים. וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים! בָּאוּ וְנִתְחַזַּק עֲכָשׁוּ, וְנִזְכִּיר עֲצָמָנוּ בִּיצִיאַת
 מִצְרַיִם, וְכִימִי צִאתָנוּ מִמִּצְרַיִם, כֵּן נִזְכָּה לְצִאת
 עֲכָשׁוּ מִכָּל הַגְּלִיּוֹת, שְׂאָנוּ בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם, בֵּין
 תְּאוֹת הַגּוֹיִים הַמְתַּגְּבְּרוֹת עָלֵינוּ, וְנִזְכָּה לְהִמְשִׁיךְ
 עָלֵינוּ הָאֲרַת הָאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְנִזְכָּה לְהַגְּאֵל
 בְּגִאָלָה הַשְּׁלֵמָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 אוֹמְרִים (עֲקָצִין פָּרָק ג'): לֹא מָצָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 כְּלֵי מַחְזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם. כְּשֵׁשׁ
 שָׁלוֹם בֵּין יְהוּדִים, יְהוּדֵי אוֹהֵב יְהוּדֵי שְׁנֵי, זֶה הַכְּלֵי
 הַמַּחְזִיק בְּרָכָה; מִי מֵאַתָּנוּ אֵינוּ מְצַפֶּה וּמְחַפֶּה
 לְבְּרָכָה? ! הֲלֹא כָּל יוֹם וַיּוֹם עוֹבֵר עָלֵינוּ מֵהַ שְׁעוֹבֵר
 — מִשְׁבָּרִים וְגִלְיָם, צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מְרִירוֹת
 וְהִרְפָּתָקָאוֹת וְדַכְאוֹנוֹת, וְאָנוּ צָרִיכִים יְשׁוּעוֹת
 וְרַחֲמִים. וּמָה הַכְּלֵי לְקַבְּלָם? הַשָּׁלוֹם. כְּשֵׁשׁ שָׁלוֹם
 בֵּין הַבְּרִיּוֹת, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁפֵּעַ עֲלֵיהֶם
 יְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת. וְלָכֵן יָמִים אֱלוֹ, יָמֵי הַסְּפִירָה,
 שְׁאָנוּ סוֹפְרִים אֶת הַיָּמִים בֵּין יְצִיאַת מִצְרַיִם לְבֵין
 קַבְּלַת הַתּוֹרָה, הַכֹּל כְּדֵי לְהַרְבּוֹת "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם";
 כִּי לְצַעֲרֵנוּ הָרַב, יָמִים אֱלוֹ הֵם יָמֵי אֶבֶל, מַחְמַת
 שְׁתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא לֹא צִיְתוּ אֶת רַבָּם, שְׁלִמְדָם,
 אֲשֶׁר מְצוֹת עֲשֵׂה שָׁל: "וְאֶהְבֶּתָ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ" —
 זֶה כָּלֵל גְּדוּל בַּתּוֹרָה; הֵינּוּ בְּזֵה שִׁיְהוּדֵי אוֹהֵב אֶת
 זוּלָתוֹ, זֶה מְבִיא לוֹ "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם", זֶה מְבִיא לוֹ
 כָּל הַיְשׁוּעוֹת; כִּי כָּל יְהוּדֵי וַיְהוּדֵי הוּא צָנוּר
 הַמְּשִׁיף אֶלְקוֹתוֹ יְתַבְּרֶךְ אֶל זֶה הָעוֹלָם, וְצָרִיכִים

אֶת כָּל־נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהַתְּלַמִּידִים לֹא כָּבְדוּ זֶה
אֶת זֶה, לֹא יָדְעוּ לְהַעֲרִיף מַעֲלַת כָּל יְהוּדִי, וְלִכְן
נִפְטְרוּ בְּיָמֵים אֵלֹהֵי דִיקָא. וְעַל זֹאת אָנוּ מְתַאֲבָלִים
מָרָה. אָבֵל יָמִים אֵלֹהֵם גַּם יָמֵי תְּשׁוּבָה, שְׂאָנוּ
שָׁבִים בְּתְּשׁוּבָה עַל אוֹתוֹ הַפָּגָם שֶׁל שְׁנֵאת חָנָם, כִּי
גַם אָנוּ אֵינָנוּ נִקְיִים מְזֵה, וְגַם בָּנוּ נִדְבַק חִידָק שֶׁל
שְׁנֵאה וְגִזְעָנוּת, שְׂאֵינָנוּ יְכוּלִים לְסַבֵּל אֶת הַזּוּלָּת,
אֵין לָנוּ אֶהֱבַת יִשְׂרָאֵל, לְאַהֲבֵת אֶת הַזּוּלָּת. וְאִם
נִשְׁאַל אֶת עֲצָמָנוּ: מַה קָּרָה?! עַל מַה וְלָמָּה?! לֹא
נִדַּע מַה לְהַשִּׁיב וְכוּ'. כִּי כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, בַּר מִיָּנֹן,
נִדְבַק בּוֹ שְׁקָר וְטִמְאָה, זֶהְמָה שֶׁל הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא
אַחֲרָא, הַסֵּמ"ךְ-מ"ם מְתַלַּבֵּשׁ בּוֹ, אֲשֶׁר כָּל עֲנִיָּנוּ
רַק: 'הַפְּרִד וּמְשַׁל', לְהַפְּרִיד בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
וְלְמְשַׁל עֲלֵיהֶן. וְלִכְן דִּיקָא בְּיָמֵים אֵלֹהֵי, יָמֵי סְפִירַת
הָעֶמֶד, עָלֵינוּ לְחֹזֵר בְּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ
בְּשְׁנֵאת חָנָם. וְאַף אֶחָד מֵאַתָּנוּ אֵינָנוּ נִקְיֵי מְזֵה.

הֲבָה נִתְּבוֹנֵן בְּבֵית, הָאֵם יֵשׁ לָנוּ שְׁלוֹם-בֵּית
אַמְתִּי?! הָאֵם יֵשׁ אֶהֱבָה בְּבֵית?! וְנִתְרַץ בְּכָל מִיָּנִי
תְּרוּצִים, נִתְחַמֵּק בְּהַאֲשָׁמוֹת זֶה עַל זֶה: הוּא אֲשֶׁם,
הִיא אֲשָׁמָה וְכוּ', אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: אָדָם
הָרָאוּשׁוֹן הִזָּה כְּפוּי טוֹבָה, כְּשֶׁהִנָּחַשׁ הִסִּיתוֹ לְאַכֵּל

מֵעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְשָׁאֵלוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:
 מָה עָשִׂיתָ? עָנָה: "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּ עִמָּדִי, הִיא
 נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ וְאֹכֵל". בְּמָקוֹם לֹאמֹר: "סְלִיחָה,
 רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּמְחַל לִי, עָשִׂיתִי עוֹל, עֲבַרְתִּי עַל
 הַצְּוִי שְׁלָךְ, לֹא שָׁמַעְתִּי בְּקוֹלְךָ". תַּחַת זֹאת תּוֹלָה
 אֶת הַקּוֹלָר בְּצִוָּאר אִשְׁתּוֹ, וְאוֹמֵר: "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר
 נָתַתָּ עִמָּדִי", אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: כָּאֵן כָּפַר
 בַּטּוֹבָה; הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָךְ מִתְּנָה —
 אִשָּׁה, מָה אַתָּה מִשְׁלִיךְ אֶת הָאִשָּׁמָה עָלֶיךָ?!
 כְּמוֹ-כֵן לְגַבִּי הָאִשָּׁה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָךְ
 בַּעַל מִתְּנָה, וְלָמָּה תִשְׁלִיכִי עָלָיו אֶת הָאִשָּׁמָה?!
 וְכָךְ נִחְרַב הַבַּיִת, כְּשֶׁאֵין בּוֹ שָׁלוֹם. וְאוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁבְת י.): שָׁמוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא שָׁלוֹם; מֵהוּ בַּיִת? אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (ירוּשְׁלָמִי בְּרָכוֹת ט'): אֵי אֶפְשָׁר לְאִישׁ בְּלֹא אִשָּׁה, וְאֵי
 אֶפְשָׁר לְאִשָּׁה בְּלֹא אִישׁ, וְאֵי אֶפְשָׁר לְשְׁנֵיהֶם בְּלֹא
 שְׂכִינָה. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹזֵר וּמְתַחַתְּנִים, בּוֹנֵים
 בַּיִת, צָרִיכִים לְהַכְנִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת אֶת הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא שֶׁנִּקְרָא 'שָׁלוֹם', וְאֵז נַעֲשֶׂה 'שָׁלוֹם-בַּיִת'.
 הֲבֵה נִסְתַּפֵּל, הֲאֵם יֵשׁ לָנוּ שָׁלוֹם-בַּיִת?! הֲאֵינָנוּ
 מִתְקוֹטְטִים וּמִשְׁלִיכִים הָאִשָּׁמוֹת זֶה נֶגְדַּזְה, אֲשֶׁר
 זֶה גוֹרֵם אַחֲרֵי-כֵן מַה שְׁגוֹרֵם — צָרוֹת וְיִסוּרִים!?

הלא אומרים חכמינו הקדושים (אבות דרבי נתן כח):
 כל המשים שלום בתוך ביתו, מעלה עליו הכתוב
 כאלו משים שלום בישראל על כל אחד ואחד, לפי
 שכל אחד מלך בתוך ביתו; אדם הוא עולם קטן,
 מה שקורה בבית, קורה בין כלל נשמות ישראל,
 אם יהיה שלום בתוך ביתו, יהיה שלום בין כלל
 נשמות ישראל. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק
 א', סימן לו): הכל כפי שמציר האדם את הקדוש-
 ברוך הוא, שהוא אור פשוט; אבל נתן לנו את
 הבחירה, שאנו נציר את האור כפי כלי המחין
 שלנו. שנה מה שכתוב: "ויצר הוי"ה אלקים את
 האדם מן האדמה", מהו 'ויצר' — לשון ציר,
 הינו שנותנים לאדם לצייר את האור כפי שרוצה,
 וזה נתון לבחירתו; אם אדם מציר את החיים
 לטוב, זהו 'יצר טוב', מיצר טוב, ואם חס ושלום,
 מציר רע, מיצר רע, שזהו 'יצר הרע'. ולכן אומרים
 חכמינו הקדושים: כל המשים שלום בתוך ביתו,
 כאלו משים שלום בישראל על כל אחד ואחד;
 כפי שאנו נציר את האור אין סוף ברוך הוא, כך
 נעשה בכל עם ישראל.

ולכן, בני ובנותי היקרים! דיקא בימים אלו,

שָׁהֵם יָמֵי אָבֶל, מִחַמַּת שְׁתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא
 נִסְתַּלְקוּ, עַל שְׁלֹא צִיתוּ אֶת רַבָּם, שְׁלִמְדָם: "וְאֶהְבֶּתָ
 לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ" — זֶה כָּלֵל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, וּבְמִקּוֹם
 לְיִקָּר וּלְכַבֵּד זֶה אֶת זֶה, הַשְּׁפִילוּ אִישׁ אֶת זוּלָתוֹ,
 עַד שְׁנַפְטָרוּ. וְלִכְן עָלִינוּ לְהִתְחִיל לְאַהֲב אִישׁ אֶת
 רַעְהוּ, וְלִרְאוֹת לְהַמְשִׁיךְ "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם" בְּתוֹךְ
 בֵּיתֵנוּ, כִּי הַשָּׁלוֹם צָרִיךְ לְהִתְחִיל בַּבַּיִת; אִם אָדָם
 חֵי בְשָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ, מְכַבֵּד וּמִיִּקָּר אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהָאִשָּׁה
 מְכַבֶּדֶת וּמִיִּקָּרֶת אֶת בַּעְלָהּ, אֲזַי יִהְיֶה קַיּוֹם לַבַּיִת.
 וְאִף שֵׁשׁ טַעֲנוֹת אֶחָד עַל הַשְּׁנַי, זֶה טְבָעִי, כְּמוֹבָא
 (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן פ'): מֵהוּ שָׁלוֹם? כְּשֵׁשְׁנַי
 הַפְּכִים מִחֲזִיקִים בְּאוֹתוֹ דְּדָבָר, אֲבָל אִם שְׁנַי דְּדָבָרִים
 זֵהִים, מִחֲזִיקִים אוֹתוֹ דְּדָבָר, אֵין זֶה שָׁלוֹם; כִּי חֻסָּד
 עִם חֻסָּד אֵין זֶה שָׁלוֹם, גְּבוּרָה וּגְבוּרָה אֵין זֶה
 שָׁלוֹם, אֲלֵא כְּשִׁמְתֵּאֲחֻדִים יַחַד: חֻסָּד עִם גְּבוּרָה,
 זֶה נִקְרָא דַעַת בְּלִשׁוֹן הַמְּקַבְּלִים; כִּי זֶה עֲקָר הַדַּעַת
 — לְחַבֵּר בֵּין חֻסָּד וּגְבוּרָה; אִם הַבַּעַל חֻסָּד
 וְהָאִשָּׁה גְּבוּרָה, וְלִהְפֹךְ, וּמִשְׁלִימִים בֵּינֵיהֶם — זֶה
 דַּעַת, וְאִם נַעֲשֶׂה כֶּף בַּבַּיִת, יִהְיֶה לָנוּ "בְּרָכָה
 וְשָׁלוֹם", וְאִז נֹכַח לְאַהֲב אֶת כָּל יְהוּדֵי, וּמִמִּילָא
 יִכָּנַס בְּלִבֵּנוּ, שְׁכָל יְהוּדֵי הוּא טוֹב, וְכָל יְהוּדֵי הוּא
 בְּנוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (דְּדָבָרִים יד): "בְּנִים אַתֶּם

לַהֲוִי"ה אֱלֹהֵיכֶם"; וְכֵן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים
 (אבות ג'): חַבִּיבֵיךָ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָאִים בְּנִים לַמָּקוֹם;
 הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ.
 וְלָכֵן דִּיקָא בְיָמִים אֵלּוּ עָלִינוּ לְמָסוֹר בְּפִשְׁנוּ עַל
 שָׁלוֹם וְאַהֲבָה, לְאַהֲבֵךָ אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְזֶה יָבִיא
 לָנוּ "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם", וְאַף שָׂאִין זֶה דְבַר קָל, וְכֵא
 לְאָדָם קָשָׁה מְאֹד, וּבִפְרָט בְּבֵית, כִּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד
 יֵשׁ טַעֲנוֹת עַל הַזּוּלָּת, אֲבָל צְרִיכִים לְזַכֵּר אֶת הַחֻסֵּד
 שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ; כִּמָּה אֶלְפֵי
 אֶלְפִים וְרַבְבוֹת רַוָּקִים וְרוּקוֹת מְסֻתוּבָבִים עֲדִין
 בְּעוֹלָם, וּמְחַפְּשִׁים זֶה אֶת זֶה וְאֵינָם מוֹצְאִים! וְלָנוּ
 עֲזַר הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְצָאנוּ כְּכֹר אֶת הָאֲבִיבָה.
 וּבְמָקוֹם לְתֵת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, בְּמָקוֹם
 לְהַכְנִיֵס אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ הַבֵּית שְׁלָנוּ,
 שֶׁשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ שָׁלוֹם, אָנוּ הוֹלְכִים וּמְגַרְשִׁים, בַּר
 מִיָּנַז, אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִבֵּיתֵנוּ, וְאַחֲרֵיכֶן יֵשׁ מְרִיבוֹת
 וּטַעֲנוֹת, עַד שֶׁבָּאִים לְיַדֵי גְרוּשִׁין, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.
 שְׁוֵה הָיָה פָּגַם תְּלַמִּידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁלֹּא כִּבְדוּ זֶה
 אֶת זֶה, לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל רַבָּם שֶׁהַזְּהִירָם: "וְאַהֲבַת
 לְרַעַף כְּמוֹךָ" — זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! דִּיקָא עִכְשָׁו עָלִינוּ

לְרֹאוֹת לַעֲבֹד עַל עֲצָמֵנוּ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
 וְלִהְיוֹת עֲלֵינוּ אֶת הַשָּׁלוֹם. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 אוֹמְרִים: גְּדוֹל שָׁלוֹם, שְׁכָל הַבְּרָכוֹת כָּלוּלוֹת בּוֹ.
 אִם אָדָם בְּשָׁלוֹם עִם הַזּוּלָּת, הוּא מִתְבָּרֵךְ בְּכָל
 הַבְּרָכוֹת. וְלִהְיוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּזְבָן, אִם אָדָם בָּרִיב
 וּבְמַחְלָקָת עִם הַזּוּלָּת, הוּא מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ כָּל
 מִיָּנֵי דֵינִים וְעֲנָשִׁים קָשִׁים וּמָרִים, רַחֲמָנָא לְעֻלָּן.
 וּמָה אָנוּ רוֹאִים? אֲנָשִׁים שְׂכָנִים, גָּרִים דְּלֵת לֵיד
 דְּלֵת, בֵּית לֵיד בֵּית, וּבְשִׁבִיל שְׁטִיּוֹת וְהַבָּלִים רַבִּים
 בֵּינֵיהֶם, עַד שְׂאִין מְדַבְּרִים זֶה עִם זֶה. וְכֵן אָנוּ עֹדִים
 לְהַסְתּוֹת פְּרוּעוֹת, שְׂמִסִּיתִים בְּכָלֵי הַתְּקַשְׁרֹת זֶה נֶגְד
 זֶה, אֵלּוּ נֶגְד אֵלּוּ, עַל מָה וְלָמָּה? מִפְּנֵי שְׂאִין
 מְרַגְּשִׁים אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, סֶלְקֵנוּ אֶת
 הַשְּׂכִינָה מִן הָעוֹלָם, בַּר מִיָּנֵן. אִם הָיִינוּ מְרַגְּשִׁים
 שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתָּנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ,
 לֹא הָיִינוּ רַבִּים בֵּינֵינוּ, אֲדַרְבָּה, הָיִינוּ בְּשָׁלוֹם
 וְאַהֲבָה עִם הַזּוּלָּת, וְהָיִינוּ עוֹזְרִים זֶה לְזֶה.

וּבְאַמֶּת עַל שָׁלוֹם צְרִיכִים הַרְבֵּה לַעֲבֹד, כִּי זֶה
 לֹא בָּא קָל, כִּי טָבַע הָאָדָם, שֶׁהוּא עֲצָבָנִי, וְכָל דְּבַר
 פְּעוּט מְכַעִיסוֹ, וְהוֹרֵס אֶת עֲצָבָיו, וּמְפִילוֹ לְנִקְבָּא
 דְּתֵהוּמָא רַבָּא, עַד שֶׁמְכַרְח לְצֵאת וְלִהְיוֹת קוֹטֵט עִם

זולתו וְלָרִיב בְּבֵית. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים (דָּרָךְ
 אָרְץ זוטא ט'): בֵּית שֵׁשׁ בּוֹ מִחֻלְקֵת — סוֹפוֹ
 לְהִתְרַב. לָמָּה צְרִיכִים לָרִיב?! הֲבֵּה נִתְחַיֵּל
 לְהִתְבוּיָן — מִי בָרָא אֱלֹהִים?! מִי בָרָא אֶת הַבְּרִיאָה
 אִם לֹא הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! מִי מְחַיֶּה אוֹתָנוּ?! מִי
 הוֹלֵךְ בָּנוּ?! מִי מִתְנוּעֵעַ בָּנוּ?! מִי מְסַתְפֵּל בָּנוּ?!
 מִי חוֹשֵׁב בָּנוּ, אִם לֹא הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! וְלָכֵן
 לָמָּה לָנוּ לָרִיב זֶה עִם זֶה, לָמָּה לֹא נִהְיֶה וְתַרְנִים?!
 וְזֶה הִיָּה הַלְמוּד שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאִי,
 שֶׁהֵלּוּלָא שְׁלוֹ הוּא בְיוֹם ל'ג בְּעֶמְר, בְּאַמְצַע חֹדֶשׁ
 אִיר, שֶׁהוּא הִיָּה תַלְמִיד רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁכֵּן קָבַל אֶת
 לְמוּד רַבּוֹ, וְלָכֵן אָמַר: 'אַנֵּן בְּחַבִּיבוּתָא תְּלִיא', אָנוּ
 תְּלוּיִים בְּאַהֲבָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאִי גָּלָה אֶת
 הָאַהֲבָה שֶׁאֶחָד צָרִיךְ לְאַהֲבֵךְ אֶת זולתו. וְכָתוּב
 בְּזֵהר, כְּשֶׁיְהוּדִים אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, עוֹשִׂים רַשָּׁם
 גְּדוֹל בַּשָּׁמַיִם; כִּי הַמְּלֶאכִים מְקַנְאִים בְּנִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל שְׁחַיִּים בְּאַהֲבָה. וְכךָ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הִקְדוּשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ט', סִימָן ט'): מָה אִם
 הָעֲלִיוֹנִים שְׂאִין לָהֶם — לֹא שִׁנְאָה וְלֹא קִנְאָה וְלֹא
 מִצּוֹת וּמְרִיבוֹת וּמִחֻלְקֵת — צְרִיכִים שְׁלוֹם,
 הַתְּחַתּוֹנִים שֵׁשׁ בָּהֶם כָּל הַמְּדוֹת הִלְלוּ — עַל
 אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה; כִּי הֵלֵא כְּתִיב (אִיּוֹב כה, ב):

"עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו", הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּין הַמַּלְאָכִים, וּבֵינֵיהֶם הֲלֹא אֵין קְנֵאָה וְשִׁנְאָה וּמְרִיבוֹת, וְעַם כָּל זֹאת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בֵּינֵיהֶם שָׁלוֹם, כִּי כָּל מַלְאָךְ וּמַלְאָךְ זֶהוּ שֵׁם אַחַר, אֹר אַחַר, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אָנוּ, אֲנָשִׁים קְטַנִּים, שְׂנֵמְצָאִים בְּעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי הַזֶּה, וְעוֹבְרִים עָלֵינוּ כָּל-כָּף הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת, שְׂאָנוּ מִתְרַגְּזִים עַל כָּל דְּבָר פְּעוּט, וְנִתְמַלְאִים חֲמָה, וְרָבִים בַּבַּיִת וּבַחוּץ, עִם הַשְּׂכֵנִים, עִם הַקְּרוֹבִים וְכוּ', בְּיָדָאִי אָנוּ צָרִיכִים שָׁלוֹם.

וְלַכֵּן, בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִבֵּה נִתְחַזֵּק וְנִמְשִׁיךְ עַל עַצְמָנוּ "בְּרָכָה וְשָׁלוֹם", שְׂאֵין עוֹד דְּבָר יָקָר יוֹתֵר מִזֶּה, כִּי הֵא בְּהָא תִּלְיָא — אִם אָנוּ נִהְיֵה בְּשָׁלוֹם עִם הַזּוֹלָת, עַל-יְדֵי-זֶה נִהְיֵה מְבָרְכִים. תְּחַאֲרוּ לַעֲצֹמְכֶם, נְכַנְסִים לַבַּיִת, וְאוֹמְרִים: "שָׁלוֹם"; יוֹצְאִים מִהַבַּיִת, וְאוֹמְרִים: "שָׁלוֹם", זֶה בַּיִת חָם, זֶה בַּיִת מְלֵא בְּרָכוֹת, פּוֹגְשִׁים שְׂכֵנִים, וּמְקַדִּימִים לָהֶם: "שָׁלוֹם", פּוֹגְשִׁים בְּיַדֵּים וְשׂוֹאֲלִים בְּשָׁלוֹמָם, אֵיזוּ בְּרָכָה זוּ! לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם בָּא לְבֵיתוֹ עֲצָבָנִי, מוֹצִיא זַעֲמוֹ וְכַעֲסוֹ עַל כָּלָם, זוּ קָלְלָה! כִּי אִם אֵין שָׁלוֹם — אֵין בְּרָכָה. וּמִסְתַּכְּלִים

בְּרָכָה וְשָׁלוֹם

עַל הַשְּׂכָנִים בְּבוּז, בְּגִזְעוֹת, בְּרָצִיחָה, אֵין זֹו נִקְרָאת
 בְּרָכָה, כִּי אִם קָלָהּ. וְלָכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ה', סִימָן יב) גְּדוּל
 הַשָּׁלוֹם, שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבַשֵּׁר אֶת
 יִשְׂרָאֵל שִׁהְיוּ נִגְאָלִים, אֶלָּא בְּשָׁלוֹם.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!